ТЕРМИЗ ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ

PHILOLOGICAL RESEARCH: LANGUAGE, LITERATURE, EDUCATION

FILOLOGIK TADQIQOTLAR: TIL, ADABIYOT, TA’LIM

ФИЛОЛОГИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ: ЯЗЫК, ЛИТЕРАТУРА, ОБРАЗОВАНИЕ

Илмий-инновацион журнал

Jurnal OAK Rayosatining 2022-yil 30-sentabrdagi 325/6-son qarori bilan filologiya fanlari bo‘yicha doktorlik dissertatsiyalari asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan

2021-yildan buyon nashr etiladi

2026 / № 4.1

Termiz – 2026

Muassis:
Termiz davlat universiteti

PHILOLOGICAL RESEARCH: LANGUAGE, LITERATURE, EDUCATION

FILOLOGIK TADQIQOTLAR: TIL, ADABIYOT, TA'LIM

ФИЛОЛОГИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ: ЯЗЫК, ЛИТЕРАТУРА, ОБРАЗОВАНИЕ

ILMIY-INNOVATSION JURNAL

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan 2020 yil 19 oktyabrda 1122 raqami bilan ro'yxatga olingan. Matnlarda foydalanilgan misol, ko'chirma va ma'lumotlar aniqligi uchun mualliflar javobgardir. Jurnaldan ko'chirib bosilganda manba qayd etilishi shart.

Bosishga ruxsat etildi: 10.11.2026
Qog'oz bichimi: 70x85
Bosma tabog'i: 5.94
Ofset bosma. Ofset qog'ozi
Adadi: 100
Bahosi kelishilgan narxda
Buyurtma: 155-son

«TerDU bosmaxonasi»da chop etildi
Termiz shahri, Barkamol avlod ko'chasi, 43-uy

Tahririyat manzili:
190111, Termiz shahri,
Barkamol avlod ko'chasi, 43.
Telefon: +998990 377 77 23,
+99895 986 07 77

E-mail:
philologicalresearch@umail.uz

Rasmiy sayt:
https://journaltersu.uz

BOSH MUHARRIR:
Abduqodir TOSHQULOV,
iqtisodiyot fanlari doktori, professor

TAHRIR HAY'ATI:

Bekpo'lat Umurqulov, filologiya fanlari doktori, professor (bosh muharrir o'rinbosari)
Shoxista Maxmaraimova, filologiya fanlari doktori, professor (mas'ul muharrir)
O'ral Xoliyorov, f.f.f.d. (PhD), dotsent (O'zbekiston)
Olmos Ulviy Binnatova, f.f.d., professor (Ozarbayjon)
Karl Rayxl, f.f.d., professor (Germaniya)
Vali Savash yelok, f.f.d., professor (Turkiya)
Dorota Silviya, f.f.f.d. (PhD), dotsent (Polsha)
Zabita Mahammad qizi Teymurlu, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent (Ozarbayjon)
Tarana Imomverdi qizi Xojieva, filologiya fanlari doktori, professor (Ozarbayjon),
Muslihiddin Muhiddinov, f.f.d., professor (O'zbekiston)
Ibodulla Mirzayev, f.f.d., professor (O'zbekiston)
Abdi Mamatov f.f.d., professor (O'zbekiston)
Suyun Karimov f.f.d., professor (O'zbekiston)
Muhammadxon Hakimov, f.f.d., professor (O'zbekiston)
Nafas Shodmonov f.f.d., professor (O'zbekiston)
Dilmurod Quronov, f.f.d., professor (O'zbekiston)
Murodqosim Abdiyev, f.f.d., professor (O'zbekiston)
Baxtiyor Mengliyev, f.f.d., professor (O'zbekiston)
Normat Y o'ldoshev, f.f.d., dotsent (O'zbekiston)
Baxtiyor Xolmuxamedov, f.f.d., dotsent (O'zbekiston)
Bobonazar Murtazayev, f.f.n., dotsent (O'zbekiston)
Asqar Eshmo'minov, f.f.d., professor (O'zbekiston)
Obidjon Shofiyev, f.f.f.d. (PhD), dotsent (O'zbekiston)
Zafar Umurqulov, f.f.d., dotsent (O'zbekiston)
Nurali Amonturdiyev, f.f.f.d. (PhD) (O'zbekiston)
Hakim Ahmedov, f.f.f.d., dotsent (O'zbekiston)
Abdulla Xudoyqulov, f.f.f.d., dotsent (O'zbekiston)
Ahad Shukurov, f.f.f.d., dotsent (O'zbekiston)
Eshnazar Jabborov, f.f.f.d., dotsent (O'zbekiston)
Abdumurod Arslonov, f.f.f.d., dotsent (O'zbekiston)
Sirojiddin Turdimurodov, filologiya fanlari doktori, dotsent (O'zbekiston)
Umida Raximova, f.f.f.d. (PhD) (O'zbekiston)
Gulchehra Begmatova, f.f.f.d. (PhD) (O'zbekiston)
Nargis Qurbonazarova, filologiya fanlari doktori, dotsent (O'zbekiston)
Muyassar Xolova, f.f.f.d., dotsent (O'zbekiston)
Shoira Omonturdiyeva, f.f.d., dotsent (O'zbekiston)
Sherzod Turdiqulov, f.f.f.d. (PhD) (O'zbekiston)
Jo'rabek Cho'tmatov, t.f.f.d. (PhD) (O'zbekiston)
Alibek Omonturdiyev, f.f.f.d. (PhD) (O'zbekiston)
Humayun Nadim Muhammad, f.f.f.d., dotsent (O'zbekiston)
Mahliyo Botirova, f.f.f.d. (PhD) (O'zbekiston)

Texnik muharrir: Bahodir To'raliyev

Учредитель:
Термезский государственный университет

PHILOLOGICAL RESEARCH: LANGUAGE, LITERATURE, EDUCATION

FILOLOGIK TADQIQOTLAR: TIL, ADABIYOT, TA'LIM
ФИЛОЛОГИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ: ЯЗЫК, ЛИТЕРАТУРА, ОБРАЗОВАНИЕ

НАУЧНО-ИННОВАЦИОННЫЙ ЖУРНАЛ

Зарегистрировано Агентством информации и массовых коммуникаций при Администрации Президента Республики Узбекистан от 19 октября 2020 года под номером 1122.

Авторы несут ответственность за точность приведенных в текстах примеров, отрывков и данных. Необходимо указывать источник при копировании из журнала.

Разрешено к печати: 10.11.2026
Размер бумаги; 70x85
Печатный лист: 5.94
Офсетная печать: Офсетная бумага
Тираж: 100. Цена договорная
Заказ: 155

Печатано в «Типографии ТерГУ»
ул. Баркамол авлод 43, г. Термез

Адрес редакции:
190111, г.Термез, ул. Баркамол авлод, 43.
Телефон: +998990 377 77 23, +99895 986 07 77

E-mail:
philologicalresearch@umail.uz

Официальный сайт:
https://journaltersu.uz

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:
Абдукадир ТАШКУЛОВ,
доктор экономических наук, профессор

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ:

Бекпулат Умуркулов, доктор филологических наук, профессор (зам. главного редактора)
Шохиста Махмараимова, доктор филологических наук, профессор (ответственный редактор)
Урал Холияров, ф.ф.ф.д. (. PhD), доцент (Узбекистан)
Олмос Улвий Биннатова, д.ф.н., профессор (Азербайджан)
Карл Райхл, д.ф.н., профессор (Германия)
Вали Саваш Елок, д.ф.н., профессор (Турция)
Дорота Сильвия, PhD, доцент (Польша)
Забита Магомед кызы Теймурлу, доктор философии по филологии, доцент (Азербайджан)
Тарана Имамверди гызы Хаджиева, доктор наук, профессор (Азербайджан)
Муслихиддин Мухиддинов, д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Ибодулла Мирзаев, д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Абди Маматов, д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Суюн Каримов, д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Мухаммадхон Хакимов, д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Нафас Шодмонов, д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Дилмурод Куронов, д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Мурадкасим Абдиев, д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Бахтиёр Менглиев, д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Нормат Юлдашев, д.ф.н., доцент (Узбекистан)
Бахтиёр Холмухамедов, д.ф.н., доцент (Узбекистан)
Бобоназар Муртазаев, к.ф.н., доцент (Узбекистан)
Аскар Эшмуминов, д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Обиджон Шофиев, д.ф.ф.н. (PhD), доцент (Узбекистан)
Зафар Умуркулов, д.ф.н., доцент (Узбекистан)
Нурали Амонтурдиев, д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)
Хаким Ахмедов, д.ф.ф.н., доцент (Узбекистан)
Абдулла Худайкулов, д.ф.ф.н., доцент (Узбекистан)
Ахад Шукуров, д.ф.ф.н., доцент (Узбекистан)
Эшназар Джаббаров, д.ф.ф.н., доцент (Узбекистан)
Абдумурод Арслонов, д. ф.ф.н., доцент (Узбекистан)
Сирожиддин Турдимуродов, доктор наук, доцент (Узбекистан)
Умида Рахимова, д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)
Гульчехра Бегматова, д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)
Наргис Курбаназарова, доктор наук, доцент (Узбекистан)
Муяссар Холова, д.ф.ф.н., доцент (Узбекистан)
Шаира Амонтурдиева, д.ф.н., доцент (Узбекистан)
Шерзад Турдикулов, д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)
Журабек Чутматов, д.и.ф.н. (PhD) (Узбекистан)
Алибек Омонтурдиев, д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)
Хумаюн Надим Мухаммад, д.ф.ф.н., доцент (Узбекистан)
Махлиё Ботирова, д.ф.ф.н. (PhD) (Узбекистан)

Технический редактор: Баходир Туралиев

Institutor:
Termez State University

PHILOLOGICAL RESEARCH: LANGUAGE, LITERATURE, EDUCATION

FILOLOGIK TADQIQOTLAR: TIL, ADABIYOT, TA'LIM

ФИЛОЛОГИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ: ЯЗЫК, ЛИТЕРАТУРА, ОБРАЗОВАНИЕ

SCIENTIFIC-INNOVATIONAL JOURNAL

Registered by the Agency for Information and Mass Communications under the President's Administration of the of the Republic of Uzbekistan on October 19, 2020 under number 1122.

The authors are responsible for the accuracy of the examples, passages and data provided in the texts. The source must be specified when copying from the journal.

Approved for printing: 10.11.2026
Size of the paper: 70x85
Printed sheet: 5.94. Offset printing.
Offset paper. Circulation: 100
Price is negotiable
Order: 155. Printed at the «Printing House of the TerSU»
43, Barkamol avlod str. Termez city.

Address of Editorial Office:
190111, Barkamol avlod str., 43,
Termez city.
Phone: +998990 377 77 23,
+99895 986 07 77

E-mail:
philologicalresearch@umail.uz

Official website:
https://journaltersu.uz

EDITOR IN-CHIEF:
Abdukodir TASHKULOV,
doctor of economic sciences, professor

EDITORIAL BOARD:

Bekpulat Umurkulov, doctor of philological sciences, professor (Uzbekistan) (deputy chief editor)
Shohista Makhmaraimova, doctor of philological sciences, professor (Uzbekistan) (editor-in-chief)
Ural Kholiyorov, Doctor of Philosophy in Philology, Associate Professor (Uzbekistan)
Olmos Ulviy Binnatova, doct.of philol. sciences, professor (Azerbaijan)
Karl Rayxl, doct.of philol. sciences, professor (Germany)
Vali Salvash Elok, doct. of philol. sciences, professor (Turkey)
Dorota Silvia, PhD, associate professor (Poland)
Zabita Magomed kyzy Teymurlu, Doctor of Philosophy in Philology, Associate Professor (Azerbaijan)
Tarana Imamverdi gizi Khadzhieva, Doctor of Sciences, Professor (Azerbaijan)
Muslihiddin Mukhiddinov, doct.of philol. sciences, professor (Uzbekistan)
Ibodulla Mirzaev, doct.of philol. sciences, professor (Uzbekistan)
Abdi Mmatov, doct.of philol. sciences, professor (Uzbekistan)
Suyun Karimov, doct.of philol. sciences, professor (Uzbekistan)
Muhammadkhon Khakimov, doct.of philol. sciences, professor (Uzbekistan)
Nafas Shodmonov, doct.of philol. sciences, professor (Uzbekistan)
Dilmurod Kuronov, doct. of philol. sciences, professor (Uzbekistan)
Muradkasim Abdiyev, doct. of philol. sciences, professor (Uzbekistan)
Bakhtiyor Mengliev, doct. of philol. sciences, professor (Uzbekistan)
Normat Yuldashev, doct. of philol. sciences, associate professor (Uzbekistan)
Bakhtiyor Kholmukhamedov, doct. of philol. sciences, associate professor (Uzbekistan)
Bobonazar Murtazaev, cand.of philol. sciences, associate professor (Uzbekistan)
Askar Eshmuminov, doct. of philol. sciences, professor (Uzbekistan)
Obidjon Shofiev, PhD, associate professor (Uzbekistan)
Zafar Umurkulov, doct. of philol. sciences, associate professor (Uzbekistan)
Nurali Amonturdiev, PhD (Uzbekistan)
Hakim Akhmedov, Doctor of Philosophy in Philology, Associate Professor (Uzbekistan)
Abdulla Khudaykulov, Doctor of Philosophy in Philology, Associate Professor (Uzbekistan)
Ahad Shukurov, Doctor of Philosophy in Philology, Associate Professor (Uzbekistan)
Eshnazar Jabbarov, Doctor of Philosophy in Philology, Associate Professor (Uzbekistan)
Abdumurod Arslonov, Doctor of Philosophy in Philology, Associate Professor (Uzbekistan)
Sirojiddin Turdimurodov, Doctor of Sciences, Associate Professor (Uzbekistan)
Umida Rakhimova, Doctor of Philosophy in Philology (Uzbekistan)
Gulchekhra Begmatova, Doctor of Philosophy in Philology (Uzbekistan)
Nargis Kurbanazarova, Doctor of Sciences, Associate Professor (Uzbekistan)
Muyassar Kholova, Doctor of Philosophy in Philology, Associate Professor (Uzbekistan)
Shoira Omonturdiyeva, doct. of philol. sciences, associate professor (Uzbekistan)
Sherzod Turdikulov, Doctor of Philosophy in Philology, Associate Professor (Uzbekistan)
Jurabek Chutmatov, Doctor of Philosophy in History (Uzbekistan)
Alibek Omonturdiev, Doctor of Philosophy in Philology (Uzbekistan)
Humayun Nadim Muhammad, Doctor of Philosophy in Philology, Associate Professor (Uzbekistan)
Makhliyo Botirova, Doctor of Philosophy in Philology (Uzbekistan)

Technical editor: Bakhodir Turaliyev

МУНДАРИЖА

TILSHUNOSLIK

Solixo‘jayeva Havasxon Zokirjanovna
Professor Nosirjon Uluqov – Namangan onomastika maktabi asoschisi 7

XAKIMOVA MUHAYYO KARIMOVNA
O‘zbek tili abstrakt leksikasida zidlik munosabatlari 11

SHUKUROV AXAT AXMATOVICH
Sinonimlarning lingvostilistik xususiyatlari 16

TURDIMURODOV SIROJIDDIN ESHQOBILOVICH
Yashirin, yumshatilgan va bilvosita ifodalangan ma’nolar tahlili
(evfemik ibora va maqollar misolida) 20

KURBANAZAROVA NARGIS SHODIYEVNA
Tortuvli etnonimining etimologik tahlili 23

TURDIQULOV SHERZOD DUMINOVICH
Ziyoratgohlar etimonining lingvomadaniy kodlarda aks etishi: sangardak teotoponimi 26

AHMEDOV HAKIM YARASHEVICH
Doston frazeologiyasida mifologik qatlamning lisoniy ifodasi
(Surxondaryo turkum dostonlari misolida) 29

ERGASHEVA DILRABO ALLANAZAROVNA
Badiiy so‘z san’atida dialogning ifodasi (Odil Yoqubov asarlari misolida) 32

ISOQOVA FERUZA SHAMSIDDIN QIZI
Kommunikatsiya, muloqot va diskurs: tushunchalarning farqlanishi va
diskursning kommunikativ maqomi 35

САЙДУЛЛАЕВА РАНО ИБАДОВНА
Проблема терминологической фиксации онимной периферии 38
(на материале русского и узбекского языков) 38

SULEYMANOVA NILUFAR KAMILOVNA,
TUKHTABAYEVA NILUFAR UKTAMJONOVNA
A token-level audit of acoustic measurements in british english vowel reduction 42

QULBULOV SHERQUZI TOSHTEMIROVICH
O‘zbek adabiy tilida nutq uslublari: funksional xususiyatlar va qo‘llanish mezonlari 45

TOJIYEVA DILDORA KOMILJON QIZI
Muammoli maqolada faktlardan foydalanish tartibi 50

ZAYNIDDINOVA ROZIYA SAIDAKBAROVNA
Nato harbiy terminologiyasining shakllanishi: institutsional va me’yoriy model 54

NURMATOVA DURDONA SHUXRAT QIZI
Ingliz va o‘zbek tillarida frazeologik birliklar baho ma’nosining nutqiy aktlarda voqelanishi 57

МУНДАРИЖА

ISLOMOVA BARNO XABIBULLA QIZI
O‘zbek tilida morfologik noaniqlik turlari: tasnif va avtomatik tahlildagi o‘rni 62

HAMROYEV SARDOR AKMALJON O‘G‘LI
Badiiy matnda makon deyksisini o‘rganishning
lingvopragmatik va diskursiv yondashuvlari 67

QURBONOVA MARJONA ERKINJON QIZI
Said Ahmadning «Ufq» trilogiyasida qo‘llangan antroponimlarning
lingvokulturologik talqini....71

ADABIYOTSHUNOSLIK

ALIMOV PARDA,
TOSHPO‘LATOV ZAYNIDDIN IBODULLO O‘G‘LI
Shafoat Rahmatulla Termiziyning ijodiy yo‘li....75

OCHILOVA OZODA BAXTIYOROVNA
Syujet yaxlitligida «davr, shaxs, muallif» uchligi sintezi....80

OBIDJONOVA MA’SUMA
O‘zbek va ingliz ilmiy fantastikasida kelajak motivining badiiy-poetik xususiyatlari....84

PARDAYEVA DILFUZA RAIMOVNA
Insider and outsider perspectives: the earliest literary models of amir timur
in uzbek and russian traditions (oral epic and medieval written sources) 87

ABDUNAZAROV O‘TKIR SAYDULLAYEVICH
A.Oripovning «Jannatga yo‘l» dostonida inson va jamiyat ziddiyatining badiiy talqini 92

ABDULLAYEVA NILUFAR IBRAGIM QIZI
Avhadiy Marog‘iy va Yusuf Amiriy «Dahnoma»larida
o‘n noma janrining poetik transformatsiyasi 95

XURRAMOVA TO‘LG‘ANOY MUZAFFAROVNA
Hakim Termiziy asarlarining adabiyotshunoslik talqini:
janr, timsol va axloqiy-didaktik an’ana masalalari....99

TA’LIM

ДЖУМАНАЗАРОВА ЗИЛОЛА ОБИДЖОНОВНА
Цифровые и интерактивные технологии в содержании
методической подготовки будущих учителей русского языка 104

МИРЗАЕВА ШАХЛО РИЗАЕВНА,
РУЗИЕВА МУШТАРИ ХУСНИДДИН КИЗИ
Эффективность развития русской диалогической речи студентов национальных групп....109

ТУРГУНОВА САЙЕРА АХМАДЖАНОВНА
Проблемное обучение в преподавании специальных филологических дисциплин 112

Filologik tadqiqotlar: til, adabiyot, ta'lim. 2026; 10
ISNN: 2181-1741 (Print)
ISNN: 2181-1725

HAKIM TERMIZIY ASARLARINING ADABIYOTSHUNOSLIK TALQINI: JANR, TIMSOL VA AXLOQIY-DIDAKTIK AN'ANA MASALALARI

(jahon sharqshunosligidagi tadqiqotlar misolida)

Xurramova To'lg'anoy Muzaffarovna,
Termiz davlat universiteti magistranti

Hakim Termiziy (Abu Abdulloh Muhammad ibn Ali ibn Hasan ibn Bashir al-Hakim at-Termiziy) IX–X asrlarda Movarounnahrda yashab ijod etgan, hadis, tafsir, fiqh va tasavvuf ilmlarini o'z ijodida uyg'unlashtirgan mutafakkirdir. Uning hayot yillari manbalarda turlicha ko'rsatiladi: A. Baraka allomaning 820-yilda tug'ilib, 932-yilda vafot etganini yozsa, Hojji Xalifa vafot yili sifatida 869-yilni keltiradi[1]; B. Radtke ham tavalludini 820-yil atrofida deb belgilaydi[2]. Maqolada taxminiy yillar 820–932 deb olinadi.

Mavzuning dolzarbligi shundaki, 2026-yilda Hakim Termiziy tavalludining 1200 yilligi keng nishonlanmoqda: Termizda noyabr oyida xalqaro ilmiy konferensiya o'tkazilishi va "Navodir ul-usul", "Bahr ut-tafsir" kabi asarlarning ilmiy-izohli tarjimalari nashr etilishi belgilangan[3]. Bu merosni nafaqat ilohiyot va tasavvuf tarixi, balki adabiyotshunoslik nuqtayi nazaridan ham o'rganishni taqozo etadi.

Jahon sharqshunosligidagi tadqiqotlarning aksariyati Termiziy asarlarini valoyat nazariyasi, tasavvuf falsafasi va hadisshunoslik doirasida yoritgan. Asarlarning janriy tabiati, hikmat va hikoyat, timsol va ramz tizimi, shuningdek, keyingi o'zbek adabiyoti bilan tipologik aloqalari esa, kuzatishimizcha, nisbatan kam tahlil qilingan. Bu holat tadqiqotning ilmiy muammosini belgilaydi.

Tadqiqotning maqsadi – Hakim Termiziy asarlarini adabiyotshunoslik nuqtayi nazaridan talqin etish va bunda jahon sharqshunosligi erishgan natijalardan foydalanishdir. Buning uchun quyidagi vazifalar belgilandi: merosning matniy va janriy tarkibini aniqlash; sharqshunoslikdagi asosiy tadqiqotlarning adabiy-matniy jihatlarini ajratib ko'rsatish; avtobiografiya, hikmat va hikoyat, timsol hamda axloqiy-didaktik an'anani tahlil qilish; Termiziy merosining keyingi o'zbek adabiyoti janrlari bilan tipologik aloqalarini belgilash.

Ilmiy adabiyotlarni shartli ravishda uch guruhga ajratish mumkin. Arab sharqshunosligi va matnshunosligida A. Baraka valoyat nazariyasini (1971)[4], I. Geyoushi hayot va asarlar xronologiyasini[5], A. Sayoih tasavvufiy-psixologik qarashlarni[6] o'rgangan; "Xatm ul-avliyo" va "Budduvvu sha'ni"[7], "Kitob ul-ilal"[8] nashr qilingan. Yevropa va amerika tadqiqotlarida B. Radtke monografiyasi[9], Radtke va J. O'Kane tarjimalari[10], N. Heer[11], S. Sviri[12], A. Palmer[13] ishlari yetak-

[1] Baraka A. A. Al-Hakim al-Tirmidhi va nazariyyatuhu fil-vilaya. – Qohira: Majma' al-buhus al-islamiya, 1971; Hakim Termiziy hayoti va ijodi. – termiziy.uz. – URL: https://termiziy.uz/en/news/1482

[2] Radtke B. A Forerunner of Ibn al-'Arabi: Hakim Tirmidhi on Sainthood. – URL: https://ibnarabisociety.org/?p=9194

[3] Hakim Termiziy tavalludining 1200 yilligi keng nishonlanadi. – Muslim.uz, 27.07.2026. – URL: https://www.muslim.uz/en/e/post/47894-hakim-termiziy-tavalludining-1200-yilligi-keng-nishonlanadi

[4] Baraka A. A. Ko'rsatilgan asar.

[5] Al-Geyoushi I. Al-Hakim at-Tirmidhi: dirasat li asarihi va afkarihi. – Qohira: Dor al-Nahda al-Arabiyya, 1980; Geyoushi I. Al-Tirmidhi's Theory of Saints and Sainthood // Islamic Quarterly. – London, 1971. – Vol. 15.

[6] Al-Sayoih A. A. Al-Fikr al-sufi inda al-Hakim al-Tirmidhi. – Qohira: Maktabat al-Anjlu al-Misriyya, 1998.

[7] Al-Hakim al-Tirmidhi. Kitab khatm al-awliya' / Muhaqqiq: U. Yahya. – Bayrut, 1965.

[8] Abu Abdulloh Muhammad ibn Ali al-Hakim al-Tirmidhi. Kitob al-ilal (al-salat va maqasiduha) / Muhaqqiq: U. I. Mansur. – Qohira: Dor al-Navodir, 2009.

[9] Radtke B. Al-Hakim at-Tirmidhi: ein islamischer Theosoph des 3./9. Jahrhunderts. – Freiburg, 1980.

[10] Radtke B., O'Kane J. The Concept of Sainthood in Early Islamic Mysticism: Two Works by al-Hakim al-Tirmidhi. – Richmond: Curzon Press, 1996. – 282 p.

[11] Heer N. A Sufi Psychological Treatise: A Translation of Kitab Bayan al-Farq bayn al-Sadr wa-l-Qalb wa-l-Fu'ad wa-l-Lubb by al-Hakim al-Tirmidhi // The Muslim World. – 1961. – Vol. 51.

[12] Sviri S. Hakim Tirmidhi and the Malamati Movement in Early Sufism // Classical Persian Sufism: From its Origins to Rumi / ed. L. Lewisohn. – London: Khaniqahi Nimatullahi Publications, 1993.

[13] Palmer A. Sainthood and Authority in Early Islam: Al-Hakim al-Tirmidhi's Theory of Wilaya and the Reenvisioning of the Sunni Caliphate. – Leiden: Brill, 2020.

chi. Uchinchi guruhni O‘zbekistonda amalga oshirilgan tarjimalar va futuvvat, tazkira kabi adabiy-axloqiy an’analarga oid tadqiqotlar (I. Usmonov[1], S. Parmonova[2]) tashkil etadi. Tadqiqotda tarixiy-qiyosiy va tavsifiy tahlil, janr tahlili, tipologik qiyos hamda manbashunoslik va matnshunoslik tamoyillaridan foydalanildi; tahlil asosan chop etilgan ilmiy nashrlar, tanqidiy matnlar va tarjimalarga tayandi.

1. Merosning matniy tarkibi va janr xilma-xilligi. Termiziy asarlarining soni haqida tadqiqotchilar turli raqamlarni keltiradi: ayrim manbalarda 400 dan ortiq deyilsa, A. Baraka 80 dan ortiq asarni qayd etgan[3]. Hozirgi kunda 60 ga yaqin asar qo‘lyozma holida aniqlangan, 30 dan ortig‘i Qohira, Damashq, Bayrut, Istanbul va Toshkentda nashr qilingan. Qo‘lyozmalar Parij Milliy kutubxonasida (№ 5018; 12 asar), Damashqdagi az-Zohiriya kutubxonasida (№ 104; 2 kitob va 5 risola), Londonda (4 kitob) saqlanadi, “Ad-dur al-maknun”ning yagona nusxasi esa Qohirada. Allomaning merosi asosan qisqa risolalardan iborat bo‘lib, ular “Majmuot ar-rasoil” (“Risolalar to‘plami”) nomi ostida birlashtirilgan: Istanbuldagi Sulaymoniya kutubxonasi majmuasida (Asad Efendi to‘plami, № 1479) 15 ga yaqin risola jamlangan, Qohiradagi “Dorul-kitob” majmuasi tarkibi esa undan farq qiladi. O‘zbekistonda shu kabi risolalar Abu Rayhon Beruniy nomidagi Sharqshunoslik institutida № 2656 inventar raqami bilan saqlanadi. Asosiy asarlar mavzu va janr yo‘nalishiga ko‘ra 1-jadvalda guruhlangan.

1-jadval. Hakim Termiziyning asosiy asarlari

Yo‘nalish	Asarlar va ularning mazmuni
Tasavvuf va ruhshunoslik	“Xatm ul-avliyo” (“Siyrat ul-avliyo”) – avliyolik darajalari va valoyat muhri haqida eng mashhur asar; “Kitob bayon al-farq bayn as-sadr val-qalb val-fuod val-lubb” – qalbning to‘rt qatlami haqida risola; “Adab ul-muridin” – murid odobi; “Riyozat un-nafs” – nafsni tarbiyalash; “G‘avr ul-umur” – ishlarning botiniy jihatlari.
Hadis va shariat ahkomlari	“Navodir ul-usul fi ma’rifati axbor ir-Rasul” – 291 bobdan iborat asar, hadislarning mohiyati va hikmatlari sharhlangan; “Kitob ul-ilal” – ibodat va hukmlarning sabablari; “Al-Ihtiyotot” – fiqhiy masalalar; “Asror us-salot” – namoz, ro‘za, haj ibodatlarining ruhiy mohiyati.
Axloq va ma’rifat	“Navodir ul-hikma” – hikmatli so‘zlar va nasihatlar to‘plami; “Kitob ul-amsol” – masal va o‘xshatishlar orqali diniy-axloqiy tushunchalarni tushuntirish; “Haj va asrorihu” – haj ibodatining botiniy sirlari.
Avtobiografik asar	“Budduvvu sha’ni Abu Abdulloh” – muallifning hayoti, ko‘rgan tushlari va ruhiy kechinmalari haqida.
Tabiatshunoslikka oid deb nisbat berilgan asarlar*	“Irshod ut-tolibin”, “Navro‘znoma”, “Solnoma”.

*Bu guruhdagi asarlarning Termiziyga nisbati alohida matnshunoslik tekshiruvini talab etadi.

Jadvaldan ko‘rinadiki, merosda risola, hikmat to‘plami, tamsil, avtobiografiya kabi turli janr shakllari uchraydi. Radtkening ta’kidlashicha, eng hajmli asar “Navodir ul-usul” eski va yangi nashrlarda ishonchsiz bosilgan[4]; bu adabiy tahlilning tanqidiy matn tayyorlash bilan bog‘liqligini ko‘rsatadi.

2. Sharqshunoslikda o‘rganilish va adabiy-matniy jihatlar. XX asrning ikkinchi yarmida Termiziyga e’tibor avvalo arab sharqshunosligida kuchaydi: 1965-yilda Bayrutda U. Yahya tahririda “Xatm ul-avliyo” avtobiografik “Budduvvu sha’ni Abu Abdulloh” bilan birga nashr etildi[5]; Baraka, Geyoushi va Sayoih valoyat, hayot va asarlar xronologiyasi, ruhshunoslik masalalarini yoritdi[6]. Yevropada Ter-

[1] Usmonov I. S. Markaziy Osiyoda futuvvat // The importance of Yusuf Khas Hajib’s philosophical legacy in forming the foundations of the third Renaissance. – Alfraganus University, 2025. – № 5(22). – B. 425–442. – DOI: 10.5281/zenodo.15656608.

[2] Parmonova S. U. “Nasoyim ul-muhabbat” tazkirasining diniy-irfoniy manbalari // O‘zbekistonda xorijiy tillar. – 2025. – 11-jild, № 3 (62). – B. 280–293. – DOI: 10.36078/1751139858.

[3] Baraka A. A. Ko‘rsatilgan asar.

[4] Radtke B. Hakim Termedi // Encyclopaedia Iranica. – 2003, 15 December. – DOI: 10.1163/2330-4804_EIRO_COM_2691.

[5] Kitab khatm al-awliya’. – Bayrut, 1965; Hakim Termiziy hayoti va ijodi. – termiziy.uz.

[6] Al-Sayoih A. A. Ko‘rsatilgan asar; Baraka A. A. Ko‘rsatilgan asar; Geyoushi I. Ko‘rsatilgan maqola.

miziy “islomiy teosof” sifatida talqin qilingan: Radtkening 1980-yilgi monografiyasi shunday nomlanadi[1]. Radtke va O‘Kane “Xatm ul-avliyo” hamda avtobiografiyaning ingliz tilidagi izohli tarjimasini nashr etdi[2]; Heer qalb qatlamlari risolasini tarjima qilgan[3]; Sviri Termiziyni malomatiya harakati bilan bog‘lab o‘rgangan[4]; Palmer valoyat nazariyasini sunniy xalifalik g‘oyasi bilan bog‘lab talqin qilgan[5]. Dastlabki hisob-kitoblarimizga ko‘ra, 2000–2024-yillarda ingliz, arab va fors tillarida 120 dan ortiq maqola va 15 ta monografiya nashr etilgan.

Adabiyotshunoslik nuqtayi nazaridan eng muhim natija – Radtke va O‘Kane tomonidan “Budduvvu sha’ni” ning bizgacha yetib kelgan eng qadimgi keng qamrovli arab avtobiografiyasi sifatida baholanishi va “Siyrat ul-avliyo”ning tasavvuf yo‘lining arxetipik biografiyasi deb talqin etilishidir[6]. Biroq bu xulosalar asosan tasavvuf tarixi doirasida bayon qilingan; ularni o‘zbek adabiyotshunosligining janr, obraz va tipologiya tushunchalari bilan boyitish mumkin.

3. Adabiyotshunoslik talqini. Quyida Termiziy merosining beshta adabiy jihati ko‘rib chiqiladi.

Avtobiografiya janri. “Budduvvu sha’ni Abu Abdulloh” keng qamrovli avtobiografiya sifatida o‘zlikni anglash va ruhiy tajribani matn orqali ifodalash an’anasining dastlabki namunalaridan biridir[7]. Asarning dastlabki qismida ustozlar, ilm izlash va ruhiy tarbiya bosqichlari bayon qilinadi, keyingi qismlarda muallif ichki kechinmalari va tushlarini hikoya qiladi. Tush (ro‘yo) bu yerda oddiy bayon emas, balki ichki hayotni ochuvchi tasviriy-kompozitsion vositadir. Asarda forscha parchalar uchrashi ham alohida ahamiyatga ega, chunki ilk tasavvuf yozma merosi deyarli butunlay arab tilida bo‘lgan[8]. Termiziyning avtobiografik matnini keyingi o‘zbek adabiyotidagi xotira-tarjimai hol janri (masalan, Navoiyning “Xamsat ul-mutahayyirin”, “Holoti Sayyid Hasan Ardasher”, “Holoti Pahlavon Muhammad” asarlari) bilan solishtirish mumkin[9]: ular boshqa shaxslar haqida bo‘lsa-da, shaxsning ichki qiyofasini ochish vazifasi jihatidan yaqinlik kuzatiladi.

Siyrat-biografik qolip. “Xatm ul-avliyo” (“Siyrat ul-avliyo”) valoyat nazariyasi bilan birga tasavvuf yo‘lining umumlashgan “siyrati”ni beradi: yo‘l tavbadan boshlanib, nafsni riyozat bilan tarbiyalash va taqvodor ichki o‘zini kuzatish bosqichlariga ko‘tariladi[10]. Radtke va O‘Kane “Budduvvu sha’ni” Termiziyning shaxsiy tarjimai holi bo‘lsa, “Siyrat” umuman soliqning arxetipik biografiyasi ekanini ta’kidlaydi[11]. Avliyolar hayoti va xislatlarini bayon qiluvchi bunday matnlar keyinchalik tazkira janrida – Jomiyning “Nafahot ul-uns” asarida va uning erkin-ijodiy tarjimasi bo‘lgan Navoiyning “Nasoyim ul-muhabbat”ida – keng rivoj topdi[12]. Bosqichma-bosqich “yo‘l” (sayr-u suluk) kompozitsiyasi Navoiyning “Lison ut-tayr” dostonidagi vodiylar silsilasida badiiy shaklga kirgan. Biz bu yerda bevosita ta’sirni emas, tipologik yaqinlikni nazarda tutamiz.

Hikmat, rivoyat va hikoyat. Termiziyning so‘zlari keyingi tasavvufiy manbalarda hikmat shaklida ko‘chirilgan: Qushayriyning “Risola” asarida futuvvatga oid ikki ibora Termiziyga nisbat beriladi – birida futuvvat Robbi uchun nafsga dushman bo‘lish, ikkinchisida muqim va to‘satdan kelgan mehmonni bir xil ko‘rish deb ta’riflanadi[13]. Bunday ixcham, aforistik shakl keyingi pand va hikmat adabiyotining xarakterli xususiyatidir. “Navodir ul-usul”ning 190-bobida esa hadis bilan birga Hotam Toiyning qizi haqidagi hikoyat keltiriladi[14]; bu hadis sharhi bilan qissa elementining uyg‘unlashganini, hikoyat axloqiy xulosani ko‘rgazmali qilishini ko‘rsatadi.

Timsol va ramz tizimi. “Kitob ul-amsol” diniy-axloqiy tushunchalarni masal va o‘xshatishlar orqali tushuntiradi; bu tamsil (allegoriya) an’anasining ilk tasavvufiy nasrdagi ko‘rinishidir. “Bayon al-farq” risolasi inson ichki dunyosini sadr (ko‘krak), qalb, fuod va lubb degan to‘rt qatlamga ajratadi va har birini ruhiy idrokning muayyan darajasi bilan bog‘laydi[15]; Radtkening qayd etishicha, Termiziy antropologiyasida bosh, yurak va qorin uch faoliyat markazi sifatida

[1] Radtke B. Ko‘rsatilgan asar. – Freiburg, 1980.
[2] Radtke B., O’Kane J. Ko‘rsatilgan asar.
[3] Heer N. Ko‘rsatilgan maqola.
[4] Sviri S. Ko‘rsatilgan maqola.
[5] Palmer A. Ko‘rsatilgan asar.
[6] Radtke B., O’Kane J. Ko‘rsatilgan asar.
[7] Radtke B., O’Kane J. Ko‘rsatilgan asar.
[8] Radtke B., O’Kane J. Ko‘rsatilgan asar.
[9] Alisher Navoi (1441–1501). – Ziyouz.uz. – URL: https://ziyouz.uz/en/uzbek-literature/38-literature-of-temurids-period/63-alisher-navoi-1441-1501
[10] Radtke B., O’Kane J. Ko‘rsatilgan asar.
[11] Radtke B., O’Kane J. Ko‘rsatilgan asar.
[12] Parmonova S. U. Ko‘rsatilgan maqola.
[13] Usmonov I. S. Markaziy Osiyoda futuvvat. – B. 425–442.
[14] Usmonov I. S. Markaziy Osiyoda futuvvat. – B. 425–442.
[15] Heer N. Ko‘rsatilgan maqola.

ajratiladi[1]. Qalbni ko‘p qatlamli ichki makon sifatida tasvirlash keyingi tasavvufiy she’riyatdagi “ko‘ngil” obrazining ko‘p ma’noliligi bilan tipologik jihatdan yaqin.

Axloqiy-didaktik an’ana va futuvvat. I. Usmonov IX–X asrlarda Movarounnahr adabiyotida “futuvvat” atamasi hali keng qo‘llanmasa-da, uning axloqiy sifatlari tasavvufiy asarlarda, jumladan Termiziy asarlarida ifodalanganini qayd etadi; “Navodir ul-usul”ning 67-bobida saxovat, kengbag‘irlik, shijoat va ulfatchilik fazilatlari sanaladi, Ayasofyadagi 2049-raqamli majmuada saqlanuvchi “ar-Risala fil-futuvva” esa misrlik olim Juyushiyga tayanib Termiziyga nisbat beriladi[2]. Keyingi adabiyotda bu mavzu futuvvatnoma janrida (Husayn Voiz Koshifiyning “Futuvvatnomai Sultoniy”si), Navoiyning “Sab’ai sayyor” dostonidagi Axiy hikoyatida hamda “Nasoyim ul-muhabbat min shamoyim il-futuvvat” tazkirasida badiiy talqin topgan[3]. Termiziy va keyingi mualliflar o‘rtasida bevosita ta’sir emas, umumiy axloqiy-didaktik an’ana mavjudligini ta’kidlaymiz. Tipologik aloqalar 2-jadvalda umumlashtirilgan.

2-jadval. Termiziy merosining adabiy-tipologik aloqalari

Janr yoki yo‘nalish	Termiziyda ko‘rinishi	Keyingi adabiyotdagi tipologik parallel
Avtobiografiya	“Budduvvu sha’ni Abu Abdulloh”: tushlar va ruhiy kechinmalar[1]	xotira-tarjimai hol asarlari, masalan, Navoiyning “Xamsat ul-mutahayyirin”i[2]
Siyrat va tazkira	“Siyrat ul-avliyo”: tavba, riyozat, o‘zini kuzatish[3]	tazkira janri: “Nafahot ul-uns”, “Nasoyim ul-muhabbat”[4]
Hikmat va hikoyat	aforistik so‘zlar; “Navodir ul-usul”dagi hikoyat[5]	pandnoma va hikmat adabiyoti[6]
Futuvvat axloqi	“Navodir ul-usul”, “ar-Risala fil-futuvva” (nisbat berilgan)[7]	“Futuvvatnomai Sultoniy”, “Sab’ai sayyor”dagi Axiy hikoyati[8]
Timsol va ramz	“Kitob ul-amsol”; qalb qatlamlari[9]	“ko‘ngil” obrazining ko‘p ma’noliligi (tipologik)

Til va tarjima. Termizda yashagan alloma asarlarini arab tilida yaratgan, ayrim parchalarda fors tiliga murojaat etgan[10]; bu IX–X asrlarda Movarounnahrda ilmiy va badiiy tillarning o‘zaro ta’sirini ko‘rsatadi. Termiziy merosining turkiy yozma an’anaga ta’siri (shu jumladan, qadimgi uyg‘ur madaniyati bilan aloqalari) hali tizimli o‘rganilmagan. O‘zbek tilida “Xatm ul-avliyo” (K. Rahimov, 2017)[11], “Ma’rifatul asror” (A. Tursunov, 2017)[12] va “Budduvvu sha’ni Abu Abdulloh” (R. Abdullayev, 2002)[13] tarjimalari nashr etilgan; valoyat, nafs, qalb kabi istilohlarni o‘zbekchaga o‘girish tarjimashunoslik muammolarini yuzaga keltiradi, 2026-yil uchun rejalashtirilgan ilmiy-izohli tarjimalar[14] bu masalani yanada dolzarb qiladi.

4. Natijalar va muhokama. Tahlil quyidagi natijalarni berdi. Birinchidan, Termiziy merosi janr jihatidan xilma-xil bo‘lib, avtobiografiya, siyrat-biografik qolip, hikmat va hikoyat, tamsil hamda axloqiy-didaktik risola shakllarini o‘z ichiga oladi. Ikkinchidan, jahon sharqshunosligi bu jihatlarning bir qismini (avtobiografiya, “Siyrat”) aniqlagan, ammo adabiy tahlil asosan tasavvuf tarixi doirasida qolgan[15]. Uchinchidan, Termiziy merosi keyingi o‘zbek adabiyotidagi tazkira, futuvvatnoma va doston janrlari bilan tipologik jihatdan bog‘lanadi; bu

[1] Radtke B. Hakim Termedi // Encyclopaedia Iranica. – 2003.
[2] Usmonov I. S. Markaziy Osiyoda futuvvat. – B. 425–442.
[3] Usmonov I. S. Markaziy Osiyoda futuvvat. – B. 425–442; Parmonova S. U. Ko‘rsatilgan maqola.
[1] Radtke B., O’Kane J. Ko‘rsatilgan asar.
[2] Alisher Navoi (1441–1501). – Ziyouz.uz.
[3] Radtke B., O’Kane J. Ko‘rsatilgan asar.
[4] Parmonova S. U. Ko‘rsatilgan maqola.
[5] Usmonov I. S. Markaziy Osiyoda futuvvat. – B. 425–442.
[6] Usmonov I. S. Markaziy Osiyoda futuvvat. – B. 425–442.
[7] Usmonov I. S. Markaziy Osiyoda futuvvat. – B. 425–442.
[8] Usmonov I. S. Markaziy Osiyoda futuvvat. – B. 425–442.
[9] Heer N. Ko‘rsatilgan maqola.
[10] Radtke B., O’Kane J. Ko‘rsatilgan asar.
[11] Al-Hakim at-Termiziy. Xatm ul-avliyo / Tarjimon K. Rahimov. – Toshkent: Noshir, 2017.
[12] Hakim Termiziy. Ma’rifatul asror (Sirlar ma’rifati) / Tarjimon A. M. Tursunov. – Toshkent, 2017.
[13] Hakim Termiziy. Budduvvu sha’ni Abu Abdulloh / Tarjimon R. Abdullayev // Sino. – 2002. – № 7.
[14] Hakim Termiziy tavalludining 1200 yilligi keng nishonlanadi. – Muslim.uz, 27.07.2026.
[15] Radtke B., O’Kane J. Ko‘rsatilgan asar.

bog‘lanish bevosita ta’sirni emas, umumiy tasavvufiy-axloqiy an’anani ko‘rsatadi. To‘rtinchidan, allomaning hayot yillari, asarlar soni va ayrim asarlar nisbati bo‘yicha manbalardagi tafovutlar yagona ilmiy yondashuvni talab qiladi.

Xulosa qilib aytganda, Hakim Termiziy asarlarini adabiyotshunoslik nuqtayi nazaridan o‘rganish tasavvuf adabiyoti tarixini ilk bosqichdan boshlab izchil yoritish imkonini beradi. Kelgusi tadqiqotlar Termiziy asarlarining tanqidiy matnini tayyorlash, uning keyingi tazkira va futuvvatnoma an’analari bilan aloqasini manba asosida isbotlash, turkiy yozma an’anaga ta’sirini aniqlash hamda asosiy asarlarning o‘zbek tilidagi ilmiy-izohli tarjimalarini yaratishga qaratilishi lozim.

Rezyume. Maqolada IX–X asrlarda Movarounnahrda yashagan mutafakkir Hakim Termiziy asarlari adabiyotshunoslik nuqtayi nazaridan tahlil qilinadi. Meros tarkibi va qo‘lyozma fondlari, shuningdek, arab, yevropa va amerika sharqshunoslari (A. Baraka, I. Geyoushi, B. Radtke, J. O‘Kane, N. Heer, S. Sviri, A. Palmer va boshqalar) tadqiqotlari janr va matnshunoslik jihatidan ko‘rib chiqiladi. Termiziy merosida avtobiografiya janri (“Budduvvu sha’ni Abu Abdulloh”), tasavvuf yo‘lining siyrat-biografik qolipi, hikmat va hikoyat, timsol hamda futuvvat bilan bog‘liq axloqiy-didaktik an’ana aniqlanadi va ularning keyingi o‘zbek adabiyotidagi tazkira, futuvvatnoma va doston janrlari bilan tipologik aloqalari ko‘rsatiladi. Natijalardan tasavvuf adabiyoti tarixi, matnshunoslik va tarjimashunoslikda foydalanish mumkin.

Resume. The article analyses the works of Hakim al-Tirmidhi, a thinker who lived in Transoxiana in the 9th–10th centuries, from the standpoint of literary studies. The composition of his heritage, the manuscript holdings, and the research of Arab, European and American orientalists (A. Baraka, I. Geyoushi, B. Radtke, J. O’Kane, N. Heer, S. Sviri, A. Palmer and others) are examined from the perspective of genre and textual criticism. The study identifies in al-Tirmidhi’s legacy the autobiographical genre (“Budduvvu sha’ni Abu Abdullah”), the biographical pattern of the Sufi path, aphorism and anecdote, allegory and symbol, and the ethical-didactic tradition connected with futuwwa, and shows their typological links with the later Uzbek genres of tazkira, futuwwatnama and dastan. The results can be used in the history of Sufi literature, textual criticism and translation studies.

Резюме. В статье произведения Хакима ат-Термизи, мыслителя, жившего в Мавераннахре в IX–X веках, анализируются с позиций литературоведения. Состав наследия, рукописные фонды и исследования арабских, европейских и американских востоковедов (А. Барака, И. Гейуши, Б. Радтке, Дж. О’Кейн, Н. Хеер, С. Свири, А. Палмер и др.) рассматриваются в жанровом и текстологическом аспектах. В наследии ат-Термизи выявляются жанр автобиографии («Будду ша’ни Аби Абдиллах»), биографическая модель суфийского пути, афоризм и притча, аллегория и символ, а также этико-дидактическая традиция, связанная с футувва, и показываются их типологические связи с более поздними узбекскими жанрами тазкира, футуватнаме и дастана. Результаты могут быть использованы в истории суфийской литературы, текстологии и переводоведении.